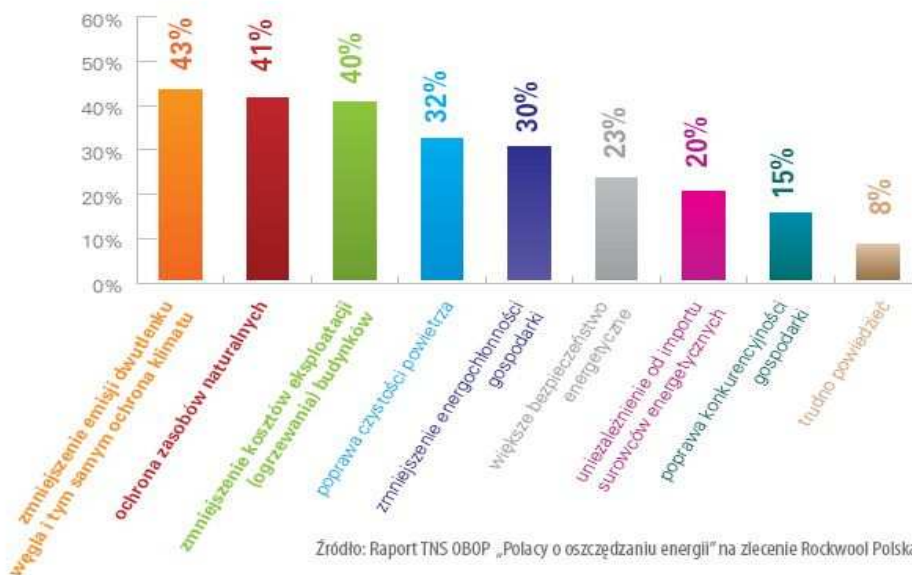

Podjmując rozważania na temat społecznego aspektu przekształceń infrastrukturalnych w energetyce gminnej należy mieć zawsze na uwadze i nie powinno to schodzić z pola rozważań przy każdorazowym podejmowaniu decyzji, że stosownie do ustawy o samorządzie gminnym cyt.: „ Mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową”. To stwierdzenie daje szczególne prawa członkom tej wspólnoty i stanowi o ich upodmiotowieniu. Wszelkie inne ciała i organy gminy, a więc radni, Rada Gminna i organ wykonawczy gminy z Prezydentem, Burmistrzem czy Wójtem są tylko elementem wtórnym konsekwencji tego postanowienia i powinni czuć się zobowiązani w swojej działalności wobec podmiotów, które udzieliło im legitymacji do działania. Takiego procesu postępowania wymaga istota funkcjonowania demokracji. W obecnej sytuacji gospodarczej, prawnej i społecznej na władze samorządowe nałożone są określone zadania i obowiązki. Wywiązywanie się z tych zadań i obowiązków przez władze samorządowe (szczególnie wojewódzkiego, powiatowego i gminnego) ma zapewnić mieszkańcom zdrowe warunki życia o perspektywę stabilnego rozwoju, m.in. poprzez znalezienie najbardziej efektywnego sposobu zapewnienia dostaw ciepła i energii na obszarze objętym takim projektem. Zapewnienie dostaw taniej energii ma daleko większe znaczenie dla społeczności lokalnych aniżeli budowa ścieżek rowerowych i placów zabaw. Do tego jednak jest potrzebna wysoka znajomość i kwalifikacje oraz merytoryczne przygotowanie zawodowe.

Pytanie:
Jakie są Pana/i zdaniem, najważniejsze korzyści, jakie może dać oszczędzanie energii?

Opinie społeczne w zakresie korzyści z oszczędzania energii przedstawia powyższy diagram.

Gmina z mocy prawa zostaje wyposażona (na prawach własności) w mienie zwane komunalnym, którego efektywne wykorzystanie służyć powinno zaspokojeniu zbiorowych potrzeb wspólnoty należących do zadań własnych gminy.

Władze wykonawcze samorządu terytorialnego sprawują nadzór nad mieniem komunalnym i są właścicielami miejskich przedsiębiorstw lub zakładów ciepłowniczych. Mogą być też stosowane inne formy rozwiązań organizacyjnych zawsze jednak decydujący wpływ na funkcjonowanie powinien pozostawać w gestii gminy. Trzeba też pamiętać, że to gmina jest zawsze podmiotem inicjującym prowadzenie tej działalności i określającym kierunki jego rozwoju. Dyrektywa 2002/91/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków też ten fakt dostrzegła stwierdzając, że cyt. **„Budynki władzy publicznej i budynki często odwiedzane przez ogół, powinny stanowić przykład, poprzez uwzględnianie rozważań środowiskowych i energetycznych, ...”**. Pewnikiem też jest, że zgodnie z zasadami racjonalnego gospodarowania majątek gminy powinien być tak wykorzystywany, aby przynosił członkom tej wspólnoty jak największe korzyści. Skutki złego gospodarowania zamieniają się, bowiem na ciężary skutkując zwiększaniem podatków.

Ustawa o samorządzie gminnym wymienia enumeratywnie zadania, które kwalifikowane są do jej zadań własnych i nie zawiera legitymacji prawnej do ewentualnej cesji tych zadań na rzecz innego podmiotu. Niezależnie od podjętych kroków gmina zawsze jest i będzie nadal zobowiązana do planowania i organizacji zaopatrzenia w te usługi będąc do tego zobowiązana ustawą, wobec czego winna dysponować odpowiednio zorganizowanymi służbami, które w jej imieniu to zorganizują. Ten dział gospodarki przyjęto nazywać gospodarką komunalną.

Zintegrowane podejście do rozwiązań przekształceń w infrastrukturze energetycznej jest niezbędne w parze wraz z celowym (świadomym) warunkami działaniem na rzecz osiągnięcia efektywności energetycznej w celu oszczędności energii dla poprawy warunków w określonych dzielnicach miast, czy też w miejscowościach uzdrowiskowych niezależnie od zapewnienia podstaw do zrównoważonego rozwoju. O formach zorganizowania tej działalności stanowi ustawa o gospodarce komunalnej. Według prof. Adama Ginsberta-Geberta gospodarka komunalna to *„zespół zadań mających na celu zaspokojenie określonych materialno-bytowych potrzeb ludności wynikających z życia w mieście czy osiedlu”*. Poglądy wielu autorów pozwalają na stwierdzenie, że gospodarka komunalna obejmuje działalność służącą zaspokojeniu podstawowych, powszechnych i w zasadzie codziennych materialnych potrzeb ludności wynikających z miejsca zamieszkania bądź pracy oraz zapewnieniu warunków właściwego funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Z istoty, więc na powszechny charakter, gospodarka komunalna waży o warunkach bytowania członków wspólnoty samorządowej, jak i jej rozwoju. Stan ten tworzy sytuację, że wszelkie decyzje nie powinny być podejmowane w praktykowany dotychczas stereotypowy sposób, a powinny stać się przedmiotem szerokiej dyskusji z członkami wspólnoty, której to te decyzje szczególnie i bezpośrednio dotyczą. Takie podejście pozwoli na uniknięcie podejmowania decyzji autorytarnie, czy też w sposób arbitralny szczególnie ważących w istotny sposób o warunkach bytowania, a członkom wspólnoty samorządowej da satysfakcję z podmiotowego potraktowania ich w procesie decyzyjnym. W krajach Unii Europejskiej o wysokim rozwoju demokracji i o dużym doświadczeniu w rozwoju ruchów samorządowych, taki sposób postępowania jest ogólnie przyjętą normą. Dyskusje i argumentacja dla osiągnięcia konsensusu umożliwiające podjęcie procesów decyzyjnych w bólach trwają aż do skutku i nikogo to nie drażni i dziwi. W naszym przypadku kierunek ten byłby, więc konsekwencją podejmowania działań na rzecz rozwoju, wspierania i upowszechniania idei samorządowej wśród mieszkańców. Demokracje i społeczeństwa zachodnie mają wyobraźnię i świadomość wyrosłą na gruncie wieloletnich

doświadczeń, że decyzje o strategicznym znaczeniu decydują o warunkach bytowania i rozwoju gospodarczym.

Nietrafione decyzje mogą stać się na wiele lat hamulcem rozwoju społeczno-gospodarczego, natomiast każda podejmowana szczególnie w szerokim gronie dyskusja wzbogaca w treści i pozwala na optymalizację podejmowanych procesów decyzyjnych oraz uzyskanie legitymacji społecznej ze strony członków wspólnoty na ich podjęcie.

Znajdujący się w obszarze zasadniczego zainteresowania dział energetyki komunalnej obejmuje rozdział energii elektrycznej, gazownictwo oraz ciepłownictwo.

Usługi komunalne w tym zakresie cechuje:

- masowość bądź powszechność,
- jednorodność,
- stałość, codzienność,
- rytmiczność nasilenia.

Ważną cechą tej formy usług jest masowość bądź powszechność. Z uwagi na skalę świadczenia tych usług, istotną kwestię stanowi wysokość pobieranych za nie opłat. Wysokość opłat ma wielkie znaczenie również ze względu na to, że znacząca część społeczeństwa jest zasadniczo spauperyzowana i słaba ekonomicznie. Zgodnie ze stosowanymi od lat zasadami przyjmowano dla celów kalkulacyjnych tych usług naliczanie minimalnego poziomu zysku zabezpieczającego względnie minimalną rentowność. Z istoty obowiązków i zadań wobec społeczności lokalnej ten kierunek jest jak najbardziej zasadny, a procesy prywatyzacji i komercjalizacji powinny być podejmowane po zbilansowaniu wszelkich korzyści i oceny możliwych złych stron takich przedsięwzięć.

Decyzje powinny być podejmowane na bazie sprawdzonych doświadczeń a nie wobec wirtualnych oczekiwań i wyobrażeń.

Aktualnie w doktrynie Polityki Energetycznej Polski do 2025 r. (dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 4 stycznia 2005 r.) stwierdzono, że cyt.: ***"Polski konsument i przedsiębiorca potrzebują taniej energii, o wysokiej jakości, a polska energetyka wymaga w dalszym ciągu skutecznej restrukturyzacji i prorynkowej orientacji, ze szczególnym dostosowaniem się do warunków funkcjonowania w Unii Europejskiej"***.

Wiele czynników determinuje realizację tego kierunku tym bardziej, że cel ten winien być zrealizowany w warunkach rozwijającej się już gospodarki rynkowej przy niestabilnym na rynkach światowych poziomie cen nośników energii oraz zastanych warunkach organizacyjnych funkcjonowania tej branży, ale też i koniecznej potrzeby przebudowy dotychczasowej mentalności. Obok elektroenergetyki mającej charakter masowy i powszechny, a będącej podstawowym źródłem dla bytowania człowieka i służącej mu jako kosztowny substytut wobec ewentualnych problemów występujących w dostawach gazu czy ciepła oraz niezbędnej dla sprawnego funkcjonowania miast i przemysłu ważną rolę spełnia ciepłownictwo, a mniejszą, choć też niepoślednią gazownictwo. Rozwój nowych technologii oraz tego, co daje nam natura pozwoli w przyszłości w obszarze gmin na osiągnięcie w zakresie elektroenergetyki i gazownictwa istotnych przemian. Duże nadzieje rokuje wytwarzanie i wykorzystywanie dla celów energetycznych biogazu. Aktualnie elektroenergetyka i gazownictwo prowadzone są w warunkach krajowych w ramach tzw. energetyki zawodowej. Samorządy gminne uczestniczą w tworzeniu warunków wykorzystania tych form energii przez wspólnoty samorządowe, a także poprzez uzgadnianie planów rozwoju elektroenergetyki i gazownictwa przez samorządy wojewódzkie.

W miarę rozwoju generacji rozproszonej zwiększy się udział jednostek funkcjonujących na obszarze gmin w zakresie wytwarzania we własnym zakresie tych form energii tj. wytwarzających biogaz oraz energię elektryczną.

Natomiast ciepłownictwo jest tą szczególną dziedziną energetyki, której rozwój związany jest z rozwojem jednostek osadniczych oraz miast począwszy od indywidualnych palenisk do złożonych systemów energetycznych, co wiąże się z jego lokalnym charakterem. To powoduje, że od stopnia rozwoju jednostek osadniczych i miast zależą rozwiązania organizacyjne tej branży, oczywiście uwzględniając przy tym czynnik następującego postępu technicznego i technologicznego. Można tu wyróżnić system scentralizowany zdalnych urządzeń służących dostarczaniu poprzez system sieciowy miastu (osiedlu) energii cieplnej. System ten może być oparty o źródła dostaw tej energii w ramach tzw. generacji rozproszonej z elektrociepłowni, ciepłowni przemysłowych czy też kotłowni osiedlowych.

Tak zorganizowany system i ta forma funkcjonowania w ciepłownictwie energetyki tworzy w zasadzie podstawę do budowy warunków zabezpieczenia wysokiego poziomu stopnia zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego oraz do powstania warunków funkcjonowania tej dziedziny na zasadach konkurencji w gospodarce rynkowej poprzez systemowego operatora funkcjonującego na sieci ciepłowniczej tworzącego warunki do gry rynkowej w ramach funkcjonującej konkurencji.

Taki system tworzy, więc warunki do zapewnienia realizacji zasadniczego celu polityki energetycznej państwa związanego z dostępem do taniej energii i zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego poprzez wykorzystanie w warunkach konkurencji tanich nośników energii, w tym szczególnie lokalnych zasobów paliw. Ogólnie biorąc, szczególnie system scentralizowanego systemu ciepłownictwa zapewnia racjonalną gospodarkę energetyczną, a przy konsekwentnej realizacji strategii rozwoju tego kierunku, stwarza istotne dogodności dla odbiorców ciepła. Zawsze trzeba mieć na uwadze, że mówiąc o systemach scentralizowanych mamy na uwadze określony poziom zorganizowania ośrodków osadniczych. W odróżnieniu do innych systemów ogrzewania, opartych głównie o konwencjonalne nośniki energii, nie powoduje degradacji środowiska naturalnego. W warunkach funkcjonowania systemów scentralizowanych łatwiej będzie w przyszłości zastosować do masowego wykorzystania inne rodzaje energii, przez co zapewni się warunki bezpieczeństwa energetycznego. Poza systemem scentralizowanym występuje system zdecentralizowany, do którego zaliczamy kotłownie lokalne i paleniska indywidualne. *Na ile, system scentralizowany przy funkcjonujących w jego ramach w generacji rozproszonej źródłach energetycznych opartych o różne nośniki energii i wykorzystujących różne technologie tworzy warunki bezpieczeństwa energetycznego oraz wyboru dostawcy energii w ramach funkcjonującej konkurencji to natomiast system zdecentralizowany oparty na kotłowniach lokalnych jest z istoty systemem monopolistycznym niedającym możliwości wyboru dostępu do tanich źródeł energii.* Jak widać z powyższego kwestia urynkowania tej sfery działalności oraz zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego na szczeblu lokalnym zależy od przyjęcia odpowiedniej strategii funkcjonowania lokalnego rynku ciepła oraz jego organizacji.

Podstawowym celem samorządów lokalnych dla budowy lokalnego bezpieczeństwa energetycznego i urynkowania tej sfery działalności powinien być rozwój systemów sieciowych wraz z zapewnieniem realizacji i rozwoju w generacji rozproszonej źródeł energetycznych. W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną niezależnie od rozwoju kierunku opartego o ogniwa paliwowe obecnie obok rozwoju energetyki wiatrowej dużej mocy dla zwiększenia konkurencyjności powinno następować promowanie baterii fotowoltaicznych oraz przydomowych dla potrzeb gospodarstwa domowego, czy też energetycznych urządzeń małej mocy opartych na energii wiatru o mocy ca. od 2 KW.-

do 20 KW. dla potrzeb gospodarstw rolniczych, osiedlowych wolnostojących obiektów kotłowni itp..

Przyjęcie takich rozwiązań może zmienić kierunek inwestowania w tej branży oraz przyczyni się do wzrostu konkurencyjności poprzez ograniczenie wpływu zachowań monopolistycznych. W przedstawionym wywodzie scharakteryzowano w zarysie możliwości zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego i konkurencyjności rynkowej w zależności od uwarunkowań technologiczno-organizacyjnych funkcjonowania tej branży.

Przy pełnej prywatyzacji źródeł energetycznych funkcjonujących w systemie scentralizowanym, a przy zachowaniu przez samorząd lokalny pełnego wpływu lub dominującego na funkcjonowanie systemu sieciowego Gmina może nadal i powinna odgrywać istotną rolę w działalności tej branży. Tym samym, w strategii energetycznej samorządów lokalnych powinien dominować, jako działanie obligatoryjne, kierunek zmniejszania skali funkcjonowania systemu zdecentralizowanego na rzecz systemu scentralizowanego. Podstawową materią przekształceń infrastrukturalnych w zakresie zaopatrzenia w ciepło są, więc indywidualne źródła ciepła, a dopiero następnie wszelkie scentralizowane i lokalne, aż do stworzenia optymalnego modelu odpowiadającego warunkom lokalnym. Trzeba mieć na uwadze fakt, że spełnienie warunków postanowień traktatu akcesyjnego w zakresie osiągnięcia określonych poziomów udziału wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych nie stanowi o kwalifikacji indywidualnych źródeł energetycznych do osiągnięcia określonych poziomów rozwoju energetyki odnawialnej.